

(*AlcM*) manca de confirmació (en tot cas sorgiria per contaminació d'*englotir* 'engolir').

DERIV.: *Esgotimar*; *esgotimador*; *esgotimaire* etc., i per als altres veg. supra.

1 C. 1950. D'una conversa posterior tinguda amb J. G. M. dedueixo que l'única acc. que coneixen ells és aquesta; que la coneixen, però ni en aquesta l'usen; i de la transmissió que uns anys abans em féu, tàcitament, de la nota d'En Valor, ja resultava el mateix. — 2 Mot obtingut en condicions no recomanables, però amb les presses de l'interlocutor (bon muntanyenc que no he tornat a veure mai), i l'amenaça del temps, només em va lleure de fer saltar el mot replicant-li: «què voleu dir? ¿que la fa a *gardimells*?» Però en la meua intuïció devia pendre bé la punteria, vist el to resolut en què va contestar: «Això mateix!» — 3 Quant als detalls, es pot suposar que usant *raðimell* des d'antic (quan encara la *c'* sonava *ð*), i combinant-se amb *esgotimar* o *gotimell*, se'n fes *esgraðimell(ar)* i, amb la normal transposició pretònica, *esgardimell(ar)*: resultat de *c'* com en *espaordir*, *Vilardell*, *Lligordà* etc. Cert que també podríem suposar *esgranar* × *esgotimellar* > **esgranimellar* i *esgardimellar* amb dissimilació *n-m* > *d-m*.

Gotina, *gotinejar*, *V. gota* *Gotirlons*, *V. gotornons* *Gotjos*, *gotjós*, *V. goig* *Gotlefa*, a afegir a *burlafa* (*BURLA*), variant local mallorquina (Santanyí, *AlcM*) 'notícia insignificant', amb imela *Gotnet*, *V. gonet* (*GONELLA*)

GOTORNONS, d'un ll. vg. *GÜTTURNIÖNES derivat del mot rar i tardà GÜTTURNA 'inflor de la gola', i aquest, del ll. clàssic GÜTTUR, -ÜRIS 'gola' i 'pap o grier dels ocells'. □ 1.ª doc.: c. 1400.

El *DAG.* i *AlcM* registren *gotornó*, *gotornons*, com a mall.¹ «petit infart com un gra de rosari», i aquest el cita parlant de la gorja dels bous en Miquel Agustí (Banyoles-Perpinyà, 1617). El tenim ja c. 1400 en la *Manescalia* del P. Batllori: «a mal de fic --- a mal de barrugs --- a mal de *gotornons* ---» (*AORBB* v, 216). En les Ordinacions de la Vall d'Aneu, de 1424, hi ha una variant amb *i*, aplicada clarament al goll: «ban de nit ab les bruxes al boc de Biterna --- levant los infants petits dels costats de lurs mares, e aquels maten, donen *gatrinnons* o buxols <oc. ant. *boissol*, aranès *bió* 'goll'>, donen metzines en diverses maneres --- si darà *gati(r)nons* o buxols ---», i més avall variant amb la *r* anticipada «si lo delat ['acusat'] confessa que solament donava *gatrinnons*, e no comet dels altres crims contenguts en lo primer capítol ---»: 2 GÜTTURNIÖNES > *gotirryons* > *gotirnnons*.

Això mateix trobem, però alterat per obra d'una dissimilació *n-n* > *l-n*, i justament relatiu al mateix lloc i a la mateixa superstició, en *JRoig*; on, si es puntua correctament, veurem que no designa les persones, com entengué malament el *DAG.*, sinó, com sempre, els golls mateixos: «entre Gascunya / e Catalunya, / passí -ls mollons; / pels *gotirlons* / de carn

sens ossos / al coll —tan grossos / paren mamelles— / les falses velles / d'aquells vilatges, / cert mals beuratges / fan hòmens beguen: / axí los peguen / al viandant» (*Spill*, 1856). El *DTo.* ho afegí en l'edició de 1670: «*gotornons*: parotis, -idis; o *minoves*; struma, cohaeras, -adis»; des del qual va passar al Llacavalleria (que ho aplica especialment al cavall, com l'esmentada *Manescalia*; i a les paròtides), i a altres diversos diccs. moderns. També és conegut en parts del Princ., si bé alterat amb *b-* (per la influència de *embotornat*, *botit*, i alhora la fluctuació fonètica ben coneguda *go/boz*): «un rostre xicarró, però que s'era inflat tot al voltant per un creixement de les moltes que el recobrien, les quals, turgents i assacsonades, formaven *botornons* i més *botornons* a les barballeries, bescolls i més bescolls sobre el clatell ---», Ruyra (*La Parada*, p. 152).

Ja va indicar l'etimologia Spitzer (*LexikK*, 34-5), fent referència a la glossa «*gutturina*: gutturis inflatio»: és del glossari de Scaliger, *CGL* v, 601.5; i dels *Panormia* d'Osbern, p. 252, si bé aquest va llegir malament *gutturina*. Partint de GÜTTURNA podem admetre *GÜTTURNIÖNES. També un adjectiu *GÜTTURNIOSUS: «les femmes seran *gotornoses*, que auran *guiterns*», *VidesR*, 216r1 traduint «*feminae gutturosae erunt*» (660.10). I amb una evolució semblant a la dels Privilegis d'Aneu: *gotirrons* amb metàtesi i dissimilació *guiternons*, d'on s'extrauria regressivament el pseudo-primitiu *guiterns*, que retrobem en un altre passatge: «eu he una fi <I>la que ha *guiterns* --- eu resebtré la tua fe, si tu la-m guarexx», f° 155v1 (trad. *habeo filiam gutturosa*», 457.15). I no és inoït de l'altre costat dels Pirineus, on trobem *guternous* «goîtreux» i el regresiu *guter* «goître» (que allà és la reducció normal de *gutern*) en el gascò del Lavedà (Cordier, p. 15).

Altres formes romàniques semblen correspondre simplement a *GÜTTURIONE de GÜTTUR, com el fr. *goîtreux* [1411] i fr. ant. *goitron* [S. XII], d'on extret el fr. mod. *goitre* [1530], i hi ha també un oc. *goitron* en algun text antic (*PDPF*) i en diversos parlars moderns, per als quals bastarà remetre al *FEW* iv, 353-4; així mateix logud. *gutturones* «stranguglione» (M. L. Wagner, *Ländliche Leben Sard.*, 102; *ARom.* xix, 21). Podria correspondre a això *guitoirons en català, que també degué existir amb significat patològic, si bé el text de Bagà de 1467 el posa en la doble forma: «en les cases difamades de *goternons* e altres mals, negun no vol habitat --- *goterons* o golls --- lo coll ple de *goterons*» (Serra Vilaró, *Pinós i Mataplana* III, 331, i vegeu més context en *GOLL*). D'altra banda potser també tingué el sentit de 'gorga', puix que hi ha una Gorga de *Guiternons* en la gorja del riu Sorreigs, sota Sant Martí de Sobremunt, entre Vic i Lluçanès (1964) que s'explicaria com a evolució fon. de *Gutirons* < *goteirons*. Altrament no fóra impossible que les formes de França també sortissin de *gotoryone* > *gotoryone* dissimilant la nasalitat.

¹ A Maó dirien *godarnons* segons *AlcM*. ¿Pronúncia arabitzada amb *ʔ*? — 2 A esmenar així la lectura que hi féu Saroihandy, *gatiuons*, *gatriuons*, evident er-